פטורין ר' יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב מיתתו בא שור וקבלו בקרניו פלוגתא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא ורבנן דתניא [א] [1] ונתן פדיון נפשו [א] דמי ניזק ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר דמי מזיק [ב] ואמר רבה נפל מראש הגג ונתקע באשה חייב בד' דברים [ב] וביבמתו לא קנה חייב בנזק בצער בריפוי בשבת אבל בשת לא דתנן [ג] [ג] אינו חייב על הבשת עד שיהא מתכוון ואמר רבה [ד] נפל מראש הגג ברוח שאינה מצויה והזיק ובייש חייב על הנזק ופטור בד' דברים [ה] ברוח מצויה והזיק ובייש חייב בד' דברים ופטור על הבשת [ו] ואם נתהפך חייב אף על הבשת דתניא ממשמע שנאמר [2] ושלחה ידה איני יודע שהחזיקה מה ת"ל והחזיקה לומר לך [ז] כיון [ד] שנתכוון להזיק אע"פ שלא נתכוון לבייש ואמר רבה [ח] הניח לו גחלת על לבו ומת פטור [ה] על בגדו ונשרף חייב אמר רבא תרוייהו תננהי על לבו דתנן [ו] [ט] כבש עליו לתוך האור או לתוך המים ואינו יכול לעלות משם ומת חייב [י] דחפו לתוך האור או לתוך המים ויכול לעלות משם ומת פטור בגדו דתנן [ז] [ל] קרע את כסותי שבר את כדי חייב על מנת לפטור פטור בעי רבה הניח גחלת על לב עבדו מהו כגופו דמי או כממונו דמי אם תמצא לומר כגופו דמי שורו מהו הדר [ח] פשטה עבדו כגופו שורו כממונו:

הדרן עלך כיצד הרגל

המניח [א] את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הוזק בה בעל החבית חייב בנזקו: **גמ'** פתח בכד וסיים בחבית [ט] ותנן נמי זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור פתח בחבית וסיים בכד [י] ותנן נמי [ב] זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש ושפך זה יינו והציל את הדבש לתוכו אין לו אלא שכרו פתח בכד וסיים בחבית אמר רב פפא היינו כד היינו חבית למאי נפקא מינה למקח וממכר היכי דמי אילימא באתרא דכדא לא קרו חבית וחבית לא קרו כדא הא לא קרו לה לא צריכא דרובא קרו לה לכדא כדא ולחביתא חביתא ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל

פטורין. דבעינן שיהא כל נפש אדם (ס"א) כל הנפש ואין כאן מכה כל הנפש ופטורים ממיתה. לר' יהודה בן בתירא חייב זה שקיבלו בסייף מפני שקירב את מיתתו: **בא שור.** מועד: **וקבלו בקרניו.** וממ: **פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן.** לענין כופר לר' ישמעאל דאמר כופר במזיק שיימינן משלם כופר אבל לרבנן דשיימינן בניזק האי לא הוה ליה דמים ופטור: **ונתקע באשה חייב בד' דברים.** וכגון שנפל ברוח מצויה דהוה ליה קרוב למזיד: **וביבמתו לא קנה.** אע"פ ששנינו (יבמות דף נג:) הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד קנה הני מילי היכא דנתכוין לביאת אשה אחרת אבל זה לא נתכוין לשום ביאה הלכך לא קנה ואם חזר ועשה אחד מן האחין בה מאמר פסלה עליו: **ואם נתהפך.** [לאחר] שהתחיל ליפול דנתכוין ליפול על האדם להנאתו: **חייב אף על הבשת.** אע"פ שלא נתכוין לשם בשת: **על לבו ומת פטור.** שהיה לו לסלקה: **חייב.** דהא דלא סלקה סבר אתבעיניה ליה בדינא ויפרע לי: **כבש עליו.** שתקפו שם עד שמת: **חייב.** דה"ק ליה אם תרצה קרע ושלם אבל פירש לו ע"מ פטור: **עבדו כגופו דמי.** ואם הניח אדם גחלת על לב עבדו פטור שהיה לו לעבד לסלקה: **שורו כממונו.** שאין בו דעת לסלקה וחייב:

הדרן עלך כיצד הרגל

המניח את הכד. ושברה פטור. בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: **ואם הוזק בה.** הנתקל: **בעל החבית חייב.** מפרש בגמ' [שם]: **גמ' נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור.** שלשניהן רשות להלך: **פתח בחבית.** דקתני זה בא בחביתו: **וסיים בכד.** דקתני נשברה כדו של זה כו': **והציל את הדבש לתוכו.** מפני שהדבש דמיו יקרים: **שכרו.** כשכר פועל ואין בעל הדבש משלם דמי היין: **פתח בכד.** דקתני וזה בא בכדו של דבש וסיים בחבית דקתני נסדקה חבית של דבש: **למקח וממכר.** שביד המוכר לתת לו איזה שירצה ואפילו התנה עמו חבית דמשמע גדולה נותן לו כד שהיא קטנה:

אין

כבש עליו כו'. באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עו: ושם) מפרש דרישא נקט כבש לרבותא וסיפא נקט דחפו לרבותא:

קרע כסותי חייב. תימה היכי מייתי ראיה דלמא שאני הכא שהיה לו להסיר הגחלת מעל בגדו אדע מדנקט רבה על בגדו חייב מכלל דעל בשרו פטור והתם לקמן (דף צג.) תנן סמא את עיני אפי' על מנת לפטור חייב אלא ע"כ על בשרו פטור משום שהיה לו להסיר כמו בעל לבו ומת וי"ל דהא פשיטא ליה דמעל בשרו יסיר הגחלת ומעל בגדו לא חייש ולא איצטריך לאתויי ראיה אלא שלא תאמר כיון שמניח על בגדו והוא שותק א"כ דעתו הוי שיפטר דהא אשכחן אפי' במלוה לקרוע דחייב:

הניח גחלת על לב עבדו כו'. כשעבד כפות ורבו עומד אצלו איירי כדפרישית לעיל (דף כב: ד"ה והיה) ומיירי שלא מת העבד אלא הוזק ולהכי מספקא ליה שמא לא יחוש הרב לסלקו מפני שישלם לו דמי נזקו:

הדרן עלך כיצד הרגל

המניח. ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא. תרוייהו צריכי שאם התנה לתת לו כד והקנה לו בסודר ונתחייב הלוקח לתת דמים יכול הלוקח לומר לא אתן לך דמים אם לא תתן לי חבית דקרי ליה לחביתא כדא לפי שהוא מוחזק ולא אזלינן בתר רובא ואם התנה לתת לו חבית ונתן הלוקח דמים יכול לומר לו המוכר לא אתן לך אלא כד דקרי לכדא חביתא ולא אזלינן בתר רובא ואומר ר"ת דאפי' רב דאמר בפרק המוכר פירות (ב"ב דף צג. ושם ד"ה וליחוי) ולקמן בהפרה (דף מו.) הולכין בממון אחר הרוב גבי המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן הכא מודה שיכול המוחזק לומר למוציא אע"פ שהרוב מסייען לא תוציא ממני ממון דקים לי בנפשאי שאני מן המיעוט אבל בגמלא נגחן לא מצי אמר מוכר קים לי בנפשך שאתה מן המיעוט דזבני לנכסתא לאדרבה יאמר הלוקח למוכר אתה הטעתני דקים לי בנפשאי שאני מן הרוב דזבני לרדיא וא"ת ונחזי אי דמי כדא אי דמי חביתא כדפריך לקמן בריש הפרה (שם) ובהמוכר פירות (ב"ב דף צג.) וניחזי אי דמי רדיא לרדיא ושם מפרש בע"ה דאפילו לרבנן דפליגי אר' יהודה בהמוכר את הספינה (שם דף עו:) גבי מכר הצמד לא מכר הבקר דלית להו הדמים מודיעים פריך וי"ל דלא שייכא הכא הודעת דמים דקרובים דמי הכד לדמי החבית א"נ שמכר לו כדים או חביות שוה מאתים זוז ולא שייך לומר בזה הודעת דמים כלל ומיירי דאית ליה זוזי דלא שייך לומר שקול [ט] כדך בזוזך ולספרים דגרסי בהפרה ובהמוכר פירות אי דליתנהו להנך זוזי צריך לאוקמי שיש ללוקח מעות המכר והקנה לו אגב קרקע או אחר כך הוחלו הכדים והחביות אי נמי הכי פירושו מהו דתימא זיל בתר רובא אע"פ שהדמים מסייעים למוחזק קמ"ל וה"ה דהוי מצי למימר איפכא מהו דתימא זיל בתר חזקה קמ"ל דאין הולכין בתר חזקה אלא אחר הרוב אם הדמים מסייעין לרוב אלא משום דממתניתין מוכחא דבא להשמיענו דלא אזלינן בתר רובא דכד וחבית חדא נינהו ולפי זה אתי שפיר טפי אליבא דרב מאליבא דשמואל מדשמעינן דלא אזלינן בתר רובא אלא היכא שהדמים מסייעים למוחזק ולא שמעינן זה במקום דאין הדמים מסייעים:

קמ"ל

עין משפט נר מצוה

קה א מיי' פ"א מהל' נזקי ממון הלכה א סמג עשין סו:
קו ב מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ד סמג עשין לא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעיף א:
קז ג מיי' פ"א מהלכות חובל ומזיק הלכה י סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף א:
קח ד ה ו ז מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף יא:
קט ח טוש"ע ח"מ סי' שפג סעיף א וסימן תיח סעיף יח:
קי ט מיי' פ"ד מהלכות חובל ומזיק הלכה כב סמג עשין ע טוש"ע שם:
קיא י כ מיי' פ"ג מהל' רוצח הלכה ט:
קיב ל מיי' פ"ה מהל' חובל ומזיק הלכה יא סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף א:
קיג מ מיי' שם פ"ד הלכה כב ועיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ שהאריך סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שפג סעיף א וסימן תיח סעיף יח:
א נ מיי' פי"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ה סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף א:
ב ס מיי' פי"ב מהלכות גזילה ואבידה הלכה ה סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן רסד סעיף ה:

מסורת הש"ס

א) לקמן מ. מכות ג., ב) יבמות נד., ג) לקמן פו., ד) [לקמן לג.], ה) סנהדרין עו: [ע"ש], ו) לקמן צג., ז) לקמן לא:, ח) לקמן קטו., ט) [ויקרא כד], י) [רש"ל], כ) גי' רש"ל מלא כו' ופירש על המוכר קאי וה"ה שהלוקח יכול לומר שקול כדך בזוזך היכא שהוא תוחזק ועיין תשובת רלב"ח,

◆

תורה אור השלם

1. אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יוּשַׁת עָלָיו: שמות כא ל
2. כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו: דברים כה יא

◆

מוסף רש"י

פטורין. שאין ידוע על ידי מי נהרג (לעיל י:). **ונתקע באשה חייב בד' דברים.** בנזק ובצער ובריפוי ושבת, כדאמר בהחובל (לקמן פה:) פצע תחת פצע לרבות השוגג כמזיד ואונס כרצון (יבמות נד.). **וביבמתו לא קנה.** דלא אכוון לביאה (שם). **כבש עליו כו' או לתוך המים.** כבש, פרמי"ר בלע"ז, אוחז ראשו של חבירו ותוקפו במים כדי שלא יוכל להרים ראשו ונטבע ומת (סנהדרין עז.). **הדרן עלך כיצד הרגל. זה בא בחביתו וזה בא בקורתו.** ופגע זה בזה (לקמן לא.). **אין לו אלא שכרו.** שכר כלי ושכר פעולה (לקמן קטו:).

◆

רבינו חננאל

נתכוון פטור. ותניא הרי שהיה רבו רופא ואמר לו כחול לי עיני [illegible] כו'. הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב ואפילו אנוס לענין ד' דברים פטור כדאמרינן. לענין גלות חייב דהא הוה ליה ידיעה. לענין שבת פטור דכל מלאכה שנעשית שלא במחשבתו פטור. לענין עבד חלוקת רשב"ג ורבנן. נתכוון לזרוק שתים וזרק ד' והזיק חייב אבל בד' דברים פטור דהא לא נתכוון. לענין גלות ואשר לא צדה פרט למתכוון לזרוק ב' וזרק ד' [illegible] לענין שבת פטור דבעינן עקירה והנחה בכוונה לענין עבד חלוקת רשב"ג ורבנן. נתכוון לזרוק ד' וזרק ח' [illegible] בשבת פרק הזורק (דף צו ע"ב) ואמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור מנא תבירא תבר כלומר ואפי'

רבינו חננאל (המשך)

שניהן לביאה. ואמר רבה נפל מן הגג ברוח גדולה וחזקה והזיק ובייש פטור בד' דברים דהא אונס הוא וחייב בנזק אע"פ שהוא אונס. נפל ברוח מצויה חייב בד' דברים דהא הוי ליה למידע וקרוב לכוונה ופושע הוא אבל בבושת פטור דבעינן כוונה מוכחת ואם נתהפך והזיק ובייש כיון שכהיפוכו נתכוון להזיק קיימא לן כיון שנתכוון להזיק אע"פ שלא נתכוון לבייש חייב. אמר רבה הניח גחלת על לבו של חבירו ומת פטור מאי טעמא היה לו להשליכה מעל לבו. הניח גחלת על בגד חבירו ונשרף חייב אמר רבא תרוייהו תננהי דתניא דחפו לתוך האור או לתוך המים ויכול לעלות משם ומת פטור בגדו דתנן קרע את כסותו ושבר את כליו חייב ש"מ דאפילו אם אמר לו קרע וקרע חייב וכל שכן הרואה אותו שורף את בגדיו ולא הציל שחייב השורף בנזקין ולא אמרינן היה לו להציל ממנו אלא למזיק אמרינן ליה לא היה לך להזיק ממון חבירך וכיון שהזקתה נתחייבת. בעי רבא עבדו כגופו דמי והנותן גחלת בלבו ונשרף העבד כנותן גחלת בלב אדונו עצמו דמי מה בלב אדונו עצמו פטור דאמרינן כיון שיכול להסירה מעל

[illegible]

הדרן עלך כיצד הרגל מועדת

המניח [illegible]